

De flora rond de zuidpunt van Zweden

Jelle van Dijk

In de dagen rond het weekend van 11-12 september 2021 waren we met zo'n 20 leden van onze vereniging op camping Falsterbo Resort in de verwachting getuige te zijn van spectaculaire roofvogeltrek. Falsterbo, gelegen op de uiterste ZW-punt van Zweden, staat in heel Europa bekend als een van de beste plaatsen als het gaat om vogeltrek. Zichtbare vogeltrek wordt sterk beïnvloed door de windrichting. Bij wind in de rug (noordelijke wind) vliegen de meeste vogels hoog en trekken zich weinig aan van grote watervlakten onder zich. Anders is het bij tegenwind als veel vogels zo lang mogelijk boven land blijven vliegen. In Zweden komen dan veel vogels samen bij Falsterbo. Wij troffen het niet. Voorafgaand aan onze komst kwam de wind uit noordelijke richting en die situatie bleef na aankomst nog dagen aanhouden. Ook toen de wind later naar het zuiden draaide, kwam er geen geweldige stroom trekvogels voorbij. Omdat de vogeltrek op de meeste dagen weinig te bieden had, hebben Coby en ik meer dan anders aandacht besteed aan de flora langs de kust van Falsterbo en omgeving.

Oostzee

De kust langs de Oostzee in Zuid-Zweden ziet er heel anders uit dan de Nederlandse kust langs de Noordzee. Hier geen brede zandstranden met hoge duinen, maar een lage kustlijn met baaien en lage duintjes naast cultuurland (akkers en graslanden) dat langzaam naar zee afloopt. De begroeiing langs de waterkant verschilt nogal van wat we in Nederland zijn gewend. Dat komt vooral door het veel lagere zoutgehalte van het zeewater. In de Noordzee is een promillage van ruim 30 de standaard, maar in de Oostzee ligt het zoutgehalte veel lager. Door de vele rivieren die in de Oostzee uitkomen en door de bodemstijging in Noord-Scandinavië stroomt per jaar 11 biljoen liter zoet water naar het Kattegat, het deel van de Noordzee tussen Jutland en Zweden. Omdat zoet water lichter is dan zout water veroorzaakt deze uitstroom een onderstroom van zout water de Oostzee in. Was dit niet het geval dan was de gehele Oostzee al lang een zoetwaterbekken geworden. Nu neemt het zoutgehalte sterk af vanaf de noordelijke ingang van de Sont (Helsingborg).

Zeeaster en Zeeseem Fotoviken

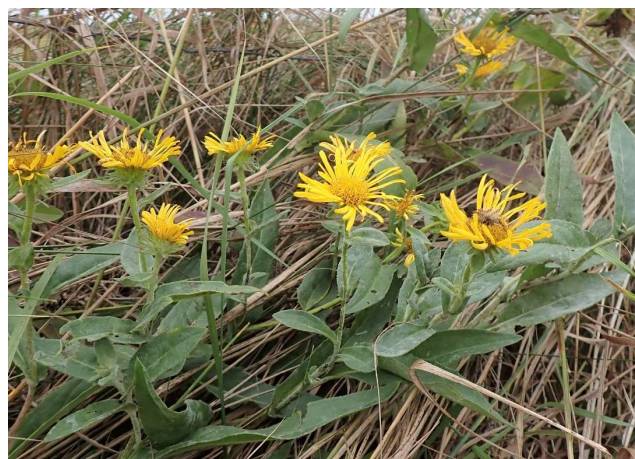
Bij Stockholm is het zoutgehalte nog slechts 7 promille en bij Lulea aan het eind van de Botnische Golf is dit nog slecht één promille. Hier vindt dan ook elke winter ijsvorming plaats.

Gesteelde zoutmelde en Klein schorrenkruid Fotoviken

Brakwaterflora

De bekendste plant van het brakke milieu in ons land is de Zulte of Zeeaster. Dit geldt ook voor Zuid-Zweden. Op vrijwel alle plaatsen die wel eens bij storm overspoeld worden door zeewater is deze plant te vinden. De mooiste groeiplaatsen vonden we op de landtong ten noorden van Hölvik, Fotoviken genaamd. Bij een zware storm komen grote delen onder (zee)water te staan. Als gevolg hiervan heeft zich hier een fraaie brakwaterflora ontwikkeld met soorten als Zeeweegbree, Zilte schijnspurrie, Zeeseem, Melkkruid, Peperkers, Klein schorrenkruid, Gesteelde zoutmelde en Fijn goudscherm. Echte zoutplanten die wij uit het Deltagebied en het Waddengebied kennen zoals Zeekraal en Engels slijkgras ontbreken hier. Langs de kust tussen Vellinge en Malmö zijn de kustgraslanden beschermd door een lage dijk. Typische brakwaterflora troffen wij daarom hier niet aan. Wel werden we bij het dorpje Gessie verrast door percelen met veel Wilde bertram en Gewoon knooppkruid. Langs een greppel bleek hier de Wilgenbladallant te bloeien. Deze fraaie composiet is in ons land sinds 1959 uitgestorven,

Wilgenbladallant bij Gessie

maar kan in Zuid-Zweden nog op diverse plaatsen gevonden worden.

Kalkflora

Tussen Falsterbo en Malmö steekt het schiereiland Klagshamn 2 km de zee in. De bodem bestaat hier uit kalksteen. Dit heeft geleid tot steengroeven ten behoeve van de cementindustrie. Op de vroegere stortvelden heeft zich een ruige vegetatie ontwikkeld waarin typische soorten van een kalkrijk milieu te vinden zijn. Natuurlijk krijg je in september geen volledig beeld meer van wat hier groeit. Toch vonden we nog enkele soorten die duidelijk op een kalkrijke ondergrond wijzen zoals Kleine steentijm en Driedistel, bij ons typische soorten van kalkrijke duinen, en de Aarddistel, bekend van de Kunderberg in Zuid-Limburg. Opvallend bij Klagshamn waren ook de honderden planten van de Kandelaartoorts. Deze exoot is overal in Zuid-Zweden ingeburgerd, maar nergens zo talrijk als op dit schiereiland.

Aarddistel Klagshamn

Heideflora

Aan de oostkant van camping Falsterbo Resort ligt een heideveld dat van de Oostzee wordt gescheiden door een vochtige laagte en een lage duinenrij. Het heideveld is deel van een groter militair oefenterrein en wordt veel gebruikt als plaats om honden uit te laten.

De begroeiing bestaat vooral uit Struikhei met op de lagere delen Dophei. Langs de paden groeit veel Stijve ogentroost

Hemelsleutel bij de vuurtoren van Falsterbo

en Viltganzerik. Ook zijn er flinke plekken met Grote tijm te zien. Bij de grassen vielen Borstelgras en Buntgras op. Na enig zoeken lukte het om Steenanjers te vinden. Moeilijker werd het om een nog bloeiende Strobloem te zien.

In de laagte die deze heide van de Oostzee scheidt, liggen grote groeiplaatsen van de Zeelathyrus. Tijdens ons verblijf waren nog bloeiende planten te zien. Verder zagen we hier een forse pol Zilte zegge en een Grote engelwortel.

Steevanjer heide Falsterbo

Langs de overgang van de heide naar deze laagte was overal Wilde averuit te zien, een soort die sterk lijkt op de bij ons algemene Duinaveruit. Dat het zeewater hier wel eens binnendringt, bleek uit de plekken met Melkkruid en Zilte schijnsparrie.

De lage duintjes zijn aan de zeezijde begroeid met grote pollen Stekend loogkruid en Zeeraket. Op het strand liggen vrijwel altijd grote bossen van het Groot zee gras. Dit zee gras groeit op de zandige bodem vlak voor de kustlijn.

Zeelathyrus kust bij camping Falsterbo

Campingflora

Op campings letten we ook altijd op wat er op de verlaten caravanplekken staat. Vooral in het voorjaar kan dat mooie waarnemingen opleveren. Zo vlak na het hoogseizoen is er weinig te verwachten. Toch vonden we nog Kleine leeuwenklauw en dankzij een oplettende deelnemer ook nog een mooie groeiplaats van Kaal breukkruid. Bij het opbreken van de eigen tent bleek deze soort ook op ons veldje te staan.

